

รายงานสรุปผู้บริหาร
(Executive Summary)

การประเมินผลงานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เสนอ
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

ดำเนินการโดย
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
มีนาคม 2552

คำนำ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี เป็นหนึ่งในจำนวนทั้งหมดที่มีอยู่ 6 ศูนย์ ซึ่งตั้งอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทยโดยมี กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการ ดำเนินงานซึ่งมีความแตกต่างจากศูนย์อื่นๆ ที่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักสังกัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ มีลักษณะและแนวทางการดำเนินงานการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทาง และวิธีการพัฒนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสานงานร่วมมือระหว่างส่วนราชการ นำองค์ ความรู้ต่างๆที่เกิดขึ้นมาถ่ายทอดสู่ประชาชนในพื้นที่จริง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นตัวอย่างที่ดีของ แนวความคิดแบบสหวิทยาการ และยังเป็นศูนย์ที่ให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) มี การศึกษาทดลองและสาธิตให้เห็นความสำเร็จของการดำเนินงานพร้อมกันในทุกด้าน เมื่อส่งเสริม ให้หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ได้ผลในระดับหนึ่งแล้ว ก็จะทำการขยายผลงานการส่งเสริมของศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทรายฯ ไปยังหมู่บ้านพื้นที่อื่นๆ ให้สามารถขยายขอบเขตกว้างขวางออกไปเรื่อยๆ

ดังนั้นทางสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) จึงได้มอบหมายให้ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี เป็นผู้ทำการศึกษาดูงานประเมินผลงานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนา ห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี เพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ที่ผ่านมา และนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการบริหาร จัดการงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ต่อไป

วันชัย เจือบุญ
เลิศลักษณ์ เจริญสมบัติ
มีนาคม 2552

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวพระราชดำริ ให้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษา การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ จำนวน 6 ศูนย์ จะได้เป็น ตัวแทนของแต่ละภูมิภาค ให้เป็นสถานที่ ทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทาง และวิธีการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมแต่ละท้องถิ่นและเป็นที่ยอมรับของ นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงาน ประชาชน ให้แลกเปลี่ยน สื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ เป็นแบบจำลองของพื้นที่ที่มีการ พัฒนาแบบผสมผสานทุกสาขาในลักษณะสหวิทยาการ และมีการบริหารที่เป็นระบบ เป็นขั้นเป็น ตอน มีการประสานงานและประสานการดำเนินงานที่มีเอกภาพ เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จใน ลักษณะของ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” รวมทั้งนำผลสำเร็จของโครงการฯ ขยายผลไปสู่ ประชาชนในหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลสามพระยา อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งจากการดำเนินงานสนองพระราชดำริที่ผ่านมา ศูนย์ศึกษาการ พัฒนาห้วยทรายฯ ได้ดำเนินงานประสบความสำเร็จและสามารถขยายผลไปสู่ราษฎรในพื้นที่ หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาฯ และพื้นที่ใกล้เคียงตลอดจนประชาชนผู้สนใจทั่วไป ซึ่งส่งผลให้ราษฎรมี ความพออยู่พอกิน และมีความยั่งยืนต่อตนเองและครอบครัวอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ประเทศในภาพรวม

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ได้มีการติดตามผลงานการดำเนินงานของศูนย์ เมื่อเดือน พฤศจิกายน 2549 ที่ผ่านมา จากการศึกษาพบว่า ได้นำผลความสำเร็จของงานศึกษาทดลองและ วิจัยในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ไปขยายผลสู่ราษฎร ใน 3 แนวทาง ได้แก่

1. การจัดทำแปลงสาธิตในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ พบว่ามีจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชม และศึกษาดูงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในช่วงปี 2546-2548 จำนวนทั้งสิ้น 77,503 คน เฉลี่ยปีละ 25,834 คน โดยมีกลุ่มผู้เข้าชมมากที่สุด คือ กลุ่มนักเรียน นักศึกษา จำนวน 29,008 คน และมีชาวต่างประเทศเข้าชมน้อยที่สุด จำนวน 718 คน ซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นการเข้ามาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับโครงการพระราชดำริ ส่วนกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นเป้าหมาย หลักที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการเยี่ยมชม และศึกษาดูงาน ไปปรับใช้ในการพัฒนาอาชีพของ ตนเอง ครอบครัวและชุมชนมีจำนวน 12,240 คน

2. การฝึกอบรมให้ความรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ พบว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วย ทรายฯ ได้มีการนำผลการศึกษา ทดลอง และวิจัยไปจัดทำเป็นหลักสูตรการฝึกอบรม ในช่วงปี

2546-2548 จำนวน 5 หลักสูตร คือ ด้านการพัฒนาเกษตรกรรม (พืช) มีจำนวน 1 หลักสูตร และ ด้านการพัฒนาปศุสัตว์ มีจำนวน 4 หลักสูตร จาก 8 หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 62.5

3. การส่งเจ้าหน้าที่ของศูนย์ศึกษาฯ ไปให้ความรู้ในพื้นที่ของเกษตรกรโดยตรง พบว่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้มีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ประมาณ 10 คน รับผิดชอบในการติดตามและประสานงานกับเกษตรกรในพื้นที่ โดยการออกเยี่ยมเยียนเกษตรกร เพื่อให้ความรู้และแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นตามแผนการปฏิบัติงานของศูนย์ศึกษา เฉลี่ยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง โดยแบ่งพื้นที่ดำเนินการ ซึ่งหากการเข้าไปติดตามในพื้นที่ครั้งนั้นเจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้คำปรึกษา แนะนำหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านได้ (ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่ต้องใช้วิชาการเฉพาะทางเข้าแก้ไข) เจ้าหน้าที่ในส่วนนี้ จะทำหน้าที่ในการรวบรวมปัญหาของเกษตรกรและดำเนินการส่งต่อข้อมูลให้นักวิชาการเฉพาะด้าน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานปกติที่เป็นคณะทำงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ในด้านต่างๆ ออกไปเยี่ยมเยียนเกษตรกร พร้อมให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวโดยตรงต่อไป

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) จึงเห็นสมควรและมอบหมายให้มหาวิทยาลัยศิลปากร (วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี) เป็นผู้ดำเนินการติดตามการประเมินผลเพื่อศึกษาการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ว่าเป็นไปตามแนวพระราชดำริหรือไม่ มีปัญหา อุปสรรคและข้อขัดข้องประการใด ตลอดจน ศึกษาถึงผลประโยชน์ (Outcome) และผลการเปลี่ยนแปลง (Impact) ที่มีต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อนำผลการประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานขยายผลในระยะต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อประเมินผลงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการดำเนินงานขยายผลกับแนวพระราชดำริ ประโยชน์ ที่ได้รับ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

2. เพื่อศึกษาถึงประเด็นปัญหาตลอดจนข้อจำกัดในการดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ
3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ต่อราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ฯ
4. เพื่อศึกษาการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการกำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินงานตามแผนขยายผลระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2549 – ปัจจุบัน (กุมภาพันธ์ 2552) และการบริหารจัดการโครงการฯ ด้านพื้นที่ เป็นหมู่บ้านรอบศูนย์ฯ ที่ได้รับประโยชน์จากงานขยายผล 18 หมู่บ้าน ด้านประชากรเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายในพื้นที่รอบศูนย์ 18 หมู่บ้านจำนวน 213 ราย

ศูนย์ศึกษาการพัฒนา	จำนวนผู้รับการขยายผล ฐานข้อมูลปี 51 (ราย)	สุ่มกลุ่มประชากรตัวอย่าง 10% (ราย)
ห้วยทรายฯ	2,132 จำนวน 18 หมู่บ้าน	213

สำหรับกรอบแนวคิดการประเมินครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ปรับปรุงจากตัวแบบการประเมินวัตถุประสงค์โครงการฯ (CIPP Model) โดยเพิ่มการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและข้อมูลย้อนกลับเป็นตัวแบบ CIPPIF ให้การประเมินผลครอบคลุมมีความสมบูรณ์มากขึ้น

วิธีการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพผสมผสานกันเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความละเอียดและเจาะลึกถึงประเด็นปัญหามากขึ้น โดยมีกระบวนการ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ การทบทวนจากเอกสาร การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้ต่อผลสำเร็จ ความต่อเนื่อง ผลประโยชน์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนา

พัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ว่าสามารถสนองพระราชดำริได้ครบถ้วน และถูกต้องเพียงใด ในระยะยาว

2. ทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานขยายผล ตลอดจนแนวคิด แนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงาน ขยายผลการศึกษาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ แต่ละแห่งต่อไป

3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการงานขยายผลของศูนย์ศึกษาฯ ต่อราษฎรที่อาศัย อยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ

4. ทำให้ทราบถึงแนวทางการพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของราษฎรที่ได้รับ จากงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

ระเบียบวิธีดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัย เชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นการประชุมกลุ่มย่อย ผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้านในพื้นที่เป้าหมาย ตลอดจนประชุม เจ้าหน้าที่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เพื่อทราบ แนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและ พัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานขยายผลการศึกษาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

การวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นการสำรวจเป็นการศึกษาข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) ประชากรเป้าหมายในหมู่บ้าน เป้าหมายที่ตั้งอยู่รอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อ การศึกษาและประเมินผลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม ก. สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ และข้อมูลสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อโครงการฯ

ชุดที่ 2 แบบสอบถาม ข. สำหรับหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นสมาชิกของศูนย์ศึกษา การพัฒนาห้วยทรายฯ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โครงสร้างพื้นฐานและ สภาพแวดล้อมชุมชน สถานภาพสังคมและการมีส่วนร่วมในชุมชน ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาใน ชุมชน และความสัมพันธ์กับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

ผลการศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อยกับกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้ารับการฝึกอบรม และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า สาเหตุที่ไม่ได้นำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมนั้นไปใช้เนื่องมาจากเหตุผลบางประการเช่น สภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ พื้นที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ และบางส่วนไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงทำให้ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ สำหรับในส่วนของเจ้าหน้าที่นั้นพบว่า ในการสนับสนุนทางด้านงบประมาณดำเนินงานโครงการต่างๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ยังมีความล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการทำงานและไม่เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้

ผลการศึกษาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

ผลการศึกษา พบว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จำนวน 22 คน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 77.3) เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 21-40 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีระยะเวลาในการทำงานในศูนย์ฯ มาเป็นระยะเวลาระหว่าง 1-10 ปี ปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารงาน รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่วิชาการเกษตร นักวิชาการศึกษา เจ้าพนักงานการเกษตร สารวัตร และรองสารวัตรด้านขยายผลฯ ทดลอง และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในช่วงวันจันทร์-วันศุกร์

จากการศึกษาโครงการที่ดำเนินการและผลการดำเนินงาน โครงการฯ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ซึ่งประกอบด้วย 12 โครงการฯ ดังนี้คือ

1. โครงการเพาะซากกล้า
2. โครงการส่งเสริมสาธิตการนำการใช้ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยอินทรีย์น้ำ
3. โครงการแปลงสาธิตการทำเกษตรผสมผสาน
4. โครงการงานศึกษาทดลองและขยายผลสู่เกษตรกร
5. โครงการงานปศุสัตว์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
6. โครงการเพาะเห็ดนางฟ้าในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
7. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำ
8. โครงการอนุรักษ์สัตว์ป่า
9. โครงการแปลงรวบรวมไม้ผลพันธุ์ดี
10. โครงการงานชลประทาน
11. โครงการรณรงค์และส่งเสริมการใช้ประโยชน์หญ้าแฝก
12. โครงการศึกษาทดลองด้านพืช

จากการประเมินผลการปฏิบัติงานของโครงการ แบบ CIPPIF” (CIPPIF Model) ในด้านบริบทของโครงการ ด้านสิ่งนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านการประเมินผลลัพธ์ ด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และด้านข้อมูลย้อนกลับ พบว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโครงการทุกโครงการในระดับมาก กล่าวคือ

ด้านบริบทของโครงการ โครงการมีความสอดคล้องกับแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ความสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน และอนาคต สอดคล้องกับสภาพสังคมในจังหวัดเพชรบุรี มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (Appropriate Technology) มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทางลบหรือเป็นโทษต่อสิ่งแวดล้อมน้อย และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทางบวกหรือเป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านสิ่งนำเข้า โครงการมีงบประมาณพอเพียง มีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ร่วมงานพอเพียง มีเครื่องมือเครื่องใช้ หรือวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเครื่องจักรกลต่างๆ ที่จะสนับสนุนการดำเนินงานโครงการฯพอเพียง มีระยะเวลาหรือช่วงเวลาของโครงการในการทำงานเหมาะสม

ด้านกระบวนการ โครงการมีการบริหารโครงการ การดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณ การดำเนินการเกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อ และมีกระบวนการกำหนดคนเข้าทำงานตามโครงการอย่างเป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินงานเป็นขั้นตอนอย่างราบรื่นและมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ตามหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

ด้านผลลัพธ์ โครงการได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าโดยก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โครงการมีประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม และไม่มีโทษหรือทำให้เกิดความเสียหาย หรือผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งส่งผลทางอ้อมต่อชุมชนก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมทางด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านข้อมูลย้อนกลับของโครงการ มีการประเมินผลโครงการและประเมินผลรวมทั้งโครงการ ได้มีการนำข้อมูลการประเมินผลมาใช้ในการปรับปรุงโครงการ และมีการจัดเก็บและส่งผ่านข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯต่าง ๆ ในระดับเห็นด้วยมากและมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.50-5.00) ในประเด็นมีหลักการและเหตุผลที่มีข้อมูลชัดเจน สอดคล้องกับปัญหา และมีเหตุผลน่าเชื่อถือ วัตถุประสงค์ชัดเจน มีความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน การกำหนดขอบเขตเวลาที่แน่นอน และสอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัด มีเป้าหมายของโครงการที่ชัดเจน วิธีการดำเนินการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ กิจกรรมต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน เป็นขั้นเป็นตอน และกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสม

มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และงบประมาณของโครงการมีความเหมาะสม มีระบบการติดตาม และประเมินผลที่ชัดเจน ผู้รับผิดชอบและบุคคลที่ปฏิบัติงานมีความเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้านและชุมชน และคุ้มค่าต่อการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน โครงการฯ และมีความสอดคล้องกับแผนงานหลักของหน่วยงานต้นสังกัด

ผลการศึกษาประชากรในพื้นที่รอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ

ข้อมูลพื้นฐานของประชากร จากจำนวนประชากร 213 คน พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 57.7) เป็นเพศชาย ร้อยละ 28.6 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีสถานภาพสมรสแล้ว มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลาเฉลี่ย 34.12 ปี ส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่โดยย้ายมาจากพื้นที่อื่น มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คน โดยสมาชิกในครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ย 2 คน ส่วนใหญ่ระบุว่าในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมาสมาชิกในครอบครัวไม่มีการย้ายเข้าหรือย้ายออก มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ประจำเฉลี่ยประมาณ 4 คน ทำการเกษตร (ทำนา,ทำไร่,ทำสวน) เป็นอาชีพหลัก และประกอบอาชีพรับจ้างเป็นอาชีพรอง มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 227,635.40 บาทต่อปี มีรายจ่ายในครัวเรือนเฉลี่ย 17,932.33 บาทต่อเดือน (หรือประมาณ 251,188 บาทต่อปี) อาชีพที่เกิดขึ้นจากการเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ คือ การทำนา รองลงมาการทำเกษตรผสมผสาน และ การเลี้ยงสัตว์ ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าทางการเงินของครอบครัวมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ และต้องกู้หนี้ยืมสินเป็นบางครั้ง

โครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมของชุมชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีลักษณะการถือครองที่พักอาศัยเป็นของตนเอง โดยลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านคอนกรีตชั้นเดียว มีจำนวนพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 18.27 ไร่ โดยมีสภาพถือครองเป็นโฉนด มีไฟฟ้าและโทรศัพท์ใช้ในครัวเรือน ใช้แหล่งน้ำฝนในการอุปโภคบริโภค ใช้แหล่งน้ำจากสระขุดในการเกษตร และมีปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ส่วนใหญ่ใช้ยานพาหนะรถจักรยานยนต์ และ รถยนต์ ในการเดินทางไปยังพื้นที่ และไม่มีปัญหาอุปสรรคในการเดินทางไปยังพื้นที่

สถานภาพทางสังคมและการมีส่วนร่วมในชุมชน พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีญาติพี่น้องในชุมชน และมีเพื่อนบ้านที่มีความคุ้นเคยและสนิทสนม ในหมู่บ้านและชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาก มีความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่นมาก โดยในหมู่บ้านและชุมชนมีความพร้อมเพรียงในการช่วยเหลืองานของส่วนรวมดี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน มีสถานภาพในกลุ่มเป็นสมาชิกธรรมดา โดยเป็นสมาชิกกลุ่มมาเป็นระยะเวลา 1-5 ปี ส่วนใหญ่ ระบุว่าพบเห็นกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเกี่ยวกับการสร้าง/ซ่อมแซมถนนภายในหมู่บ้านมากที่สุด และได้เข้าร่วมกิจกรรม

พัฒนาหมู่บ้านทุกครั้งในลักษณะการช่วยเหลือด้านแรงงาน โดยให้เหตุผลในเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านเนื่องจากเป็นหน้าที่ของทุกคนซึ่งต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อชุมชนของตนเอง

ความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาในชุมชน พบว่าชุมชนมีปัญหาเกี่ยวกับน้ำเพื่อการประกอบอาชีพ เนื่องจากพื้นที่เป็นดินทรายเก็บกักน้ำไม่อยู่ เกษตรกรมีบ่อน้ำไม่ครอบคลุมทุกหลังคาเรือน อ่างเก็บน้ำที่มีอยู่ในพื้นที่ศูนย์ฯ การแจกจ่ายน้ำไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน เกษตรกรที่มีสระเก็บน้ำอยู่จะต้องรอพึ่งน้ำฝนอย่างเดียว บางปีฝนตกน้อยบางปีฝนตกมาก น้ำจึงไม่พอใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตร ดินมีความเสื่อมโทรมเนื่องจากอดีตป่าไม้ถูกทำลาย หน้าดินเป็นดินทราย ปลูกรูพืชเชิงเดี่ยวมานาน ปลูกล้างปุ๋ยเคมีและสารเคมีมาก และต้นทุนในการผลิตสูง เช่น ปุ๋ยเคมีราคาแพง ยาเคมีราคาแพง โดยผู้ให้ข้อมูลมีข้อเสนอแนะว่าส่วนราชการช่วยเหลือในการขุดสระน้ำ ในพื้นที่ที่ระบบคลองชลประทานไปไม่ถึง โดยการพิจารณาจากการถือครองพื้นที่ของเกษตรกร เพื่อพิจารณาความกว้าง ความลึกของสระน้ำ สำหรับใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตร ควรให้คำแนะนำให้เกษตรกรลดใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี โดยให้ความรู้กับเกษตรกรในการผลิตปุ๋ยหมักและการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงและบำรุงดิน และส่วนราชการควรทำการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตร แนวการเกษตรแบบผสมผสาน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ความสัมพันธ์กับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่าส่วนใหญ่ เคยเข้าไปในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ โดยผู้ให้ข้อมูลที่เคยเข้าไปในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ร้อยละ 59.5 มีความถี่เข้าไปในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จำนวน 1-2 ครั้งต่อปี ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ โดยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ จากเจ้าหน้าที่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าเจ้าหน้าที่ได้เข้ามาเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตร การทำปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น ส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นสมาชิกในโครงการต่างๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ โดยทางศูนย์ได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ทั้งความรู้และพันธุ์พืช ส่วนผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมนั้นให้เหตุผลว่าเนื่องจากไม่มีเวลา ซึ่งส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมัก การพัฒนาอาชีพจากการเกษตรผสมผสาน การพัฒนาอาชีพจากการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ การปลูกพืชผักสวนครัว และพืชไร่ การเลี้ยงปลาและการขยายพันธุ์ปลา การปลูกและขยายพันธุ์ไม้ผล การปลูกผักปลอดสารพิษ และเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อฟื้นฟูปรับปรุงบำรุงดิน เช่น หญ้าแฝก พืชบำรุงดินต่างๆ ฯลฯ โดยส่วนใหญ่ ระบุว่าในครัวเรือนมีการทำการเกษตรผสมผสาน และการทำการเกษตรรูปแบบทฤษฎีใหม่ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงและมีการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต และ

มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์และสร้างรายได้ ส่วนใหญ่มีการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน และต้องการความช่วยเหลือจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้มาช่วยเหลือในเรื่องของน้ำที่ใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม การสนับสนุนปัจจัยการผลิต

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับผลของประเมินผลการดำเนินงานขยายผลศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีดังนี้

พื้นที่กับรายได้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตำบลไร่ใหม่พัฒนา ตำบลชะอำ และตำบลสามพระยา ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 150,000 บาทต่อปี (ร้อยละ 84.3, 73.8 และ 55.6) ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลตำบลห้วยทรายเหนือมีรายได้ ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี

พื้นที่กับฐานะทางการเงินของครอบครัว พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตำบลสามพระยา ตำบลชะอำ และตำบลห้วยทรายเหนือ มีฐานะทางการเงินของครอบครัว โดยมีรายจ่ายมากกว่ารายได้ และต้องกู้หนี้ยืมสินเป็นบางครั้ง ในขณะที่ตำบลไร่ใหม่พัฒนา มีฐานะทางการเงินของครอบครัว โดยมีรายได้มากกว่ารายจ่ายและมีเหลือเก็บไว้ทำทุนในปีต่อไป

พื้นที่กับการเข้าไปในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตำบลห้วยทรายเหนือ ตำบลสามพระยา ตำบลไร่ใหม่พัฒนา และตำบลชะอำ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.9, 85.6, 82.8 และ 78.3 ตามลำดับ) เคยการเข้าไปในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ตามลำดับ

พื้นที่กับการได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตำบลห้วยทรายเหนือ ตำบลไร่ใหม่พัฒนา ตำบลสามพระยา และตำบลชะอำ ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ (ร้อยละ 94.4, 87.5, 81.1 และ 69.6 ตามลำดับ)

พื้นที่กับการเข้าเยี่ยมชมของเจ้าหน้าที่จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตำบลไร่ใหม่พัฒนา ตำบลห้วยทรายเหนือ ตำบลสามพระยา และตำบลชะอำ ส่วนใหญ่ได้รับการเข้าเยี่ยมชมของเจ้าหน้าที่จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ตามลำดับ (ร้อยละ 90.6, 88.9, 78.9 และ 78.3 ตามลำดับ)

พื้นที่กับการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตำบลห้วยทรายเหนือ ตำบลไร่ใหม่พัฒนา ตำบลชะอำ และตำบลสามพระยา ส่วนใหญ่มีการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ตามลำดับ (ร้อยละ 97.2, 89.1, 82.6 และ 81.1 ตามลำดับ)

พื้นที่กับการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์และสร้างรายได้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลตำบลห้วยทรายเหนือ ตำบลชะอำ ตำบลไร่ใหม่พัฒนา และตำบลสามพระยา ส่วนใหญ่มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์และสร้างรายได้ ตามลำดับ (ร้อยละ 72.2, 69.6, 62.5 และ 53.3 ตามลำดับ)

พื้นที่กับความต้องการความช่วยเหลือจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ตำบลไรไหมพัฒนา ตำบลชะอำ ตำบลสามพระยา และตำบลห้วยทรายเหนือ ส่วนใหญ่มีความต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ (เช่น จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ตามลำดับ (ร้อยละ 76.6, 69.6, 66.7 และ 61.1 ตามลำดับ)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากผลการศึกษาพบว่า สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องการขาดแคลนน้ำ ลักษณะของดินที่มีปัญหาในเรื่องการเพาะปลูกพืช ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดการแหล่งน้ำให้กับประชาชน ตลอดจนการจัดฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงสภาพพื้นที่ดิน ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีการส่งเสริมอาชีพเสริมที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ จัดการศึกษาคุณงานให้ประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้ประชาชนสามารถนำมาปฏิบัติจริง และเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวมากขึ้น

2. จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบครึ่งหนึ่งยังไม่มีการทำบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากประชาชนยังไม่มีความรู้หรือเห็นความสำคัญกับการทำบัญชี ดังนั้นทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเข้าไปฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับรายจ่ายในครัวเรือนให้ประชาชนและควรมีการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการทำบัญชีให้มากยิ่งขึ้น หรืออาจจะมีการประสานกับหน่วยงานในพื้นที่เช่น โรงเรียน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งมีความชำนาญในเรื่องของบัญชีเข้าไปฝึกอบรมนักเรียนเกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนในการช่วยพ่อแม่ในการทำบัญชี และประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น และผลกรบันทึกรายรับรายจ่ายจะทำให้เกิดการวิเคราะห์และวางแผนการใช้จ่ายเงินในครัวเรือนที่ถูกต้องมากขึ้น

3. จากผลการศึกษาพบว่า มีผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 61 เท่านั้นที่มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์และสร้างรายได้ ดังนั้นทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ควรมีการติดตามและควรมีการเข้าไปช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ในลักษณะที่คอยเป็นที่เคียงไม่ไช่ในลักษณะที่ช่วยเหลือเกษตรกรตลอดเวลาที่เกษตรกรต้องการ เพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น ให้คำแนะนำให้เกษตรกรลดใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมี โดยให้ความรู้กับเกษตรกรในการผลิตปุ๋ยหมักและการใช้ปุ๋ยพืชสดในการปรับปรุงและบำรุงดิน การส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตร แนวการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นต้น เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับกรฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

4. จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อยกับกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมพบว่า สาเหตุที่ไม่ได้นำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมนั้นไปใช้เนื่องมาจากเหตุผลบางประการเช่น สภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ พื้นที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ และบางส่วนไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงทำให้ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ ตลอดจนเกษตรกรบางส่วนได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์ฯจนเคยชิน จึงไม่ได้เห็นความสำคัญหรือคุณค่าในการรับการสนับสนุนความช่วยเหลือต่างๆ จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ดังนั้นในการจัดฝึกอบรมหรือการให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ควรมีการพิจารณาถึงความต้องการหรือศักยภาพความพร้อมของประชาชนในพื้นที่ว่ามีความพร้อมหรือมีความต้องการฝึกอบรมในเรื่องใด สำหรับประชาชนที่ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเองหรือมีพื้นที่ไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมต่อการดำเนินการตามเกษตรทฤษฎีใหม่ควรมีการส่งเสริมอาชีพอื่นๆ ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่จริง ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานขยายผลของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

5. ในการสนับสนุนทางด้านงบประมาณดำเนินงาน โครงการต่างๆ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ มีความล่าช้า ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานและไม่เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นทางสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ควรมีการจัดตั้งงบประมาณสำรองระหว่างปีจำนวนหนึ่งนอกเหนือจากเงินกองทุนพระราชทาน เพื่อเตรียมไว้ใช้แก้ไขปัญหาในกรณีเกิดความจำเป็นเร่งด่วน ไม่สามารถรองบประมาณปกติได้

6. เนื่องจากในการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ มีการประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีร่วมกันกับหน่วยงาน ตลอดจนมีการจัดทำงบประมาณให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแผนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ เป็นไปตามมติที่ประชุม ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ควรจะดำเนินงานตามแผนงานที่ให้ไว้กับศูนย์ฯ นอกจากนี้ยังเกิดความสับสนกับงบประมาณปกติของหน่วยงาน (หน่วยเหนือที่จัดสรรงบประมาณมาให้เป็นนโยบายของหน่วย) ที่สั่งการให้หน่วยในพื้นที่ดำเนินการซึ่งไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ หรือขัดแย้งกับพระราชดำริ ฉะนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและซ้ำซ้อนกับงบประมาณของศูนย์กับหน่วยงานต้นสังกัด เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง สำนักงาน กปร. ควรประสานงานในเรื่องของนโยบายกับหน่วยงาน (กระทรวง ทบวง กรม กอง) ให้การดำเนินงานเป็นไปตามแนวพระราชดำริ

7. เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทางศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ควรมีการประสานงานกับสถานศึกษาในระดับชั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ให้มีการนำหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนวิชาต่างๆ หรืออาจมีการจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ มีการทำกิจกรรมร่วมกันบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนมีการวิเคราะห์ปัญหาและศึกษาศักยภาพของชุมชน และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หรือสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

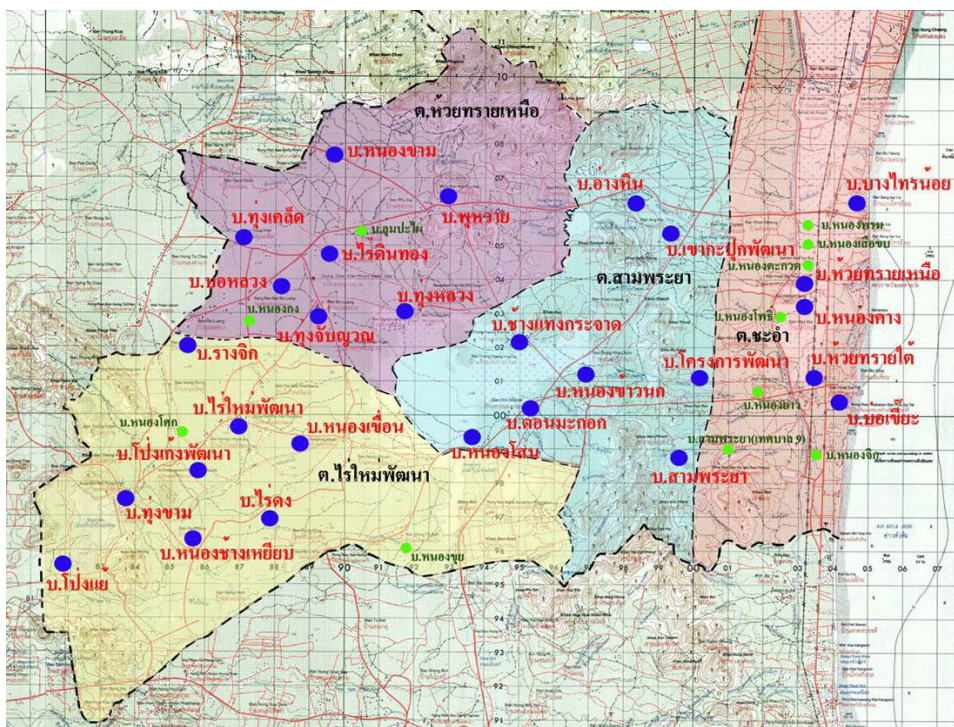
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งต่อไป เพื่อให้มีความครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ศูนย์ศึกษาพัฒนาห้วยทรายฯ ควรมีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลครัวเรือน 100 % ในทุกๆ ด้านของประชาชนในพื้นที่อย่างละเอียด เพื่อที่จะทำให้ทราบลักษณะของประชาชนในพื้นที่ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป
2. ควรมีการศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการฝึกอบรมของประชาชนรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ว่ามีความต้องการฝึกอบรมในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้สามารถพัฒนาอาชีพของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความต้องการของประชาชน
3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนการติดตามประเมินผล โครงการฯ ถึงผลที่ได้รับจากการดำเนินโครงการว่ามีความสัมพันธ์กับความต้องการของประชาชนมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะทำให้สามารถนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาพแสดงสถานที่ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ดำเนินงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ